

Skära ned och koncentrera är han heller inte främmande för. De tunga dagstidningarna med 45 lösa delar är dömda inom några år, enligt Torekull. I stället bör vardagsnumren magra, helgnumren bli fylligare.

Ja, en intressant om än extremt personlig och något tidningsteknisk rapport från SvD:s omställningsår har Bertil Torekull onekligen skapat. Den är värd att läsa.

JOHAN ANDERSSON SUNDEEN:

PÅ LJUNGGRENFRONTEN INTET NYTT

Stig-Björn Ljunggren har gjort sig känd som en skarp kritiker av den socialdemokratiska partiapparaten. Med hjälp av en vass penna och en sällsynt god förmåga att locka läsaren till skratt och förtjust småkluckande, har han häcklat socialdemokratin för dess ideologiska stagnation och dess oförmåga att finna svar på en ny tids frågor. Frågan är dock om inte Ljunggren själv håller på att fastna i förutsägbarhetens klister. I alla fall är det ett bestående intryck efter genomläsning av hans senaste bok *Ett visst mått av frihet* (Tiden).

Frihetsklausul

Det skall i ärlighetens namn sägas att boken är försedd med en varudeklaration som talar om att innehållet huvudsakligen bygger på tidigare publicerat material och tjänar som en sammanfattning av

Ett visst mått av frihet. Stig-Björn Ljunggren. Tidens förlag 1994.

författarens nuvarande ståndpunkter. Men är det för mycket begärt att på 170 sidor finna några spännande uppslag som utvecklar, snarare än upprepar, vad som tidigare tänkts och sagts?

I korta drag är *Ett visst mått av frihet* ett försök till att göra upp med socialdemokratins okritiska hållning till välfärdsstaten. Stig-Björn Ljunggren tar sin utgångspunkt i vad han kallar Per Albin Hanssons frihetsklausul, en deklaration från den dåvarande socialdemokratiske partiledaren om att folkhemmet måste ge utrymme för frihet och enskilt ansvar.

Ogenomtänkt etatism

Alldeles glasklar blir inte kopplingen till den diskussion som sedan följer om att välfärdsstaten bara är ett av många steg i samhällets utveckling; poängen tycks dock vara att socialdemokratin måste inse att medborgarna är förmögna att själva fatta beslut. Detta inte minst som en följd av välfärdsstatens framgångar. De enskilda är mer kompetenta än nå-

gonsin tidigare att rå över sina egna liv. Att i denna situation hålla fast vid etatismen och ryggradsmässigt säga nej till förändringar är, menar Ljunggren, föga genomtänkt.

Och visst är det så. Men intelligent kritik av välfärdsstaten råder det ingen brist på. Förgäves söker läsaren efter författarens syn på socialdemokratins uppgift efter välfärdsstaten. På vad sätt skall den skilja sig från borgerlighetens? Vad skall ge den ett eget existensberättigande? Den enda tydliga skiljelinjen som uppenbarar sig är att Ljunggren anser att moderaterna har en okritisk syn på marknaden, partiet vill inte se att denna kan komma i konflikt med gemenskaper i det civila samhället. Och det kan man förvisso tycka, men vad är då alternativet? Och hur kan man organisera samhället så att utrymme ges åt både marknadens dynamik och gemenskapernas stabilitet?

Intet till övers

Frågor som dessa förtjänar att belysas ur en socialdemokratisk förnyares synvinkel. I stället upptas en stor del av boken av en polemik med de så kallade nytraditionalisterna, kretsen kring Göran Greider, Peter Antman m fl. Till dessa har Ljunggren intet till övers. De beskylls för att syssla med intellektuell humbug, och för att avvisa kritik mot socialdemokratins som konspirationer från illasinnande folkfiender. Nytraditionalisterna anses sabotera möjligheterna för en positiv socialdemokratisk utveckling.

Även om kritiken på det stora hela är riktig finns det skäl att fråga sig om inte Ljunggren då och då faller i samma grop som dem han kritiserar. Om högervägen berodde på svagheter hos vänstern, kan inte intresset för de så kallade nytraditionalisterna i någon mån bero på svagheter hos högern? För författaren blir socialdemokratins utveckling mest en fråga om en allians mellan insnöade partigångare och mer eller mindre grumliga tänkare på landets kultursidor.

Mycket saknas

Det finns således en hel del kritik att rikta mot *Ett visst mått av frihet*. Läsaren saknar en blick bortom den inarbetade horisonten. Frågeställningar med beröring till den intressanta diskussion som pågår inom bland annat tysk och fransk vänster om att uppfylla vänsterns vision genom samhället snarare än genom staten ryms dessvärre inte i *Ett visst mått av frihet*, likaledes förbigås de tankar om en ny gemenskap som odlas av labourpartiets nye ordförande Tony Blair, och den svenska debatten om självförvaltande och egenmakt skymtar bara förbi som hastigast. Nog hade trådar som dessa förtjänat att spinnas vidare på i en socialdemokratisk framtidsdiskussion?

Förlorad gemenskap

Kritiken betyder emellertid inte att det saknas poänger, då vore inte StigBjörn Ljunggren den han är. Bitvis blixtrar han till, och läsaren hajar till och nickar instämmande. Hans kritik mot strömlinje-

formningen inom socialdemokraterna och moderaterna, och mot partiapparaternas tendens att kväsa det fria tänkandet är väl värd att uppmärksamma. Likaledes görs tankeväckande iakttagelser om vikten av att söka återfinna den gemenskap som gått förlorad i moderniseringsprocessen. Här finns, som författaren påpekar, sannolikt nyckeln till ett vinnande program för det kom-

mande decenniet. Moderaterna, kds och socialdemokratin har var och en på sin kant börjat nysta i gemenskapshetsgarnet, men steget är hos alla partier långt till ett genomtänkt helhetsprogram. Här kunde en viktig uppgift finnas för en självständig debattör som Stig-Björn Ljunggren. Dessvärre tog han inte chansen att närmare utveckla dessa tankar i *Ett visst mått av frihet*.

LILLEMOR LINDBERG:

ALTERNATIV FLYKTINGPOLITIK

Få ämnen diskuteras så mycket man och man emellan som flykting- och invandrapolitiken. Kritik av den stämplas dock lätt som rasism eller främlingsfientlighet.

I boken *Invandring – sammanbrott eller utveckling?* behandlar Ingrid Björkman, Jan Elfverson och Åke Wedin den så kallade flyktinginvandringen som började i mitten av 1970-talet och på allvar tog fart i mitten av 1980-talet. Denna skiljer sig från den tidigare invandringen genom att dels komma främst från tredje världen och dels vara mycket stor i förhållande till den svenska folkmängden.

Författarna betecknar den svenska

flyktingpolitiken som ogenomtänkt, illa planerad, kortsiktig och inhuman. De pekar på att Sverige utvidgat flyktingbegreppet och att permanent uppehållstillstånd även beviljas dem som har så kallade flyktingliknande skäl, krigsvägrare och sådana som av humanitära skäl anses böra få stanna här.

I själva verket är det en mycket liten del av dem som får asyl i Sverige som är berättigade till det enligt FN-konventionen. Invandrarna har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden och många blir beroende av socialbidrag för sin försörjning. Sverige spenderar miljarder på att utreda asylansökningar men flertalet sökande saknar godtagbara asylskäl. Det är dags att angripa orsakerna till flyktingströmmen i stället för att sätta in de största resurserna på följderna av den, anser författarna. Det är också stötande,

Invandring – sammanbrott eller utveckling. Ingrid Björkman, Jan Elfverson och Åke Wedin. Samfundet för nationell och internationell utveckling 1994.